Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНО.: HEnderson 4-1010

РІК LXI. Ч. 226. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 23-го ЛИСТОПАДА 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER, 23, 1954. No. 226. VOL. LXI.

ВАЖЛИВІ ВІЙСЬКОВІ НАРАДИ У ВАШИНГТОНІ

КОМАНДАНТИ ЗБРОЙНИХ СИЛ 14 ДЕРЖАВ РОЗГЛЯДАЮТЬ СИЛУ І СТРАТЕГІЮ ЗАХОДУ

Вашингтон. — Командантн збройних сил 14 держав, які належать до Північно-Атлантійського Порозуміння, з'їхались на дводенні наради до Вашингтону, щоб скласти стратегічний плян на 1955-56 рік. Це вже десята нарада військовиків із цих 14 держав в яких беруть участь шефи штабів усіх держав. ЗДА репрезентує на цих нарадах шеф Об'єднаних Шефів Штабу адмірал Артур В. Редфорд. Але загально гадають, що ці наради будуть найважливіші із усіх теперішніх нарад, які відбувалися від 1949 року, коли зорганізовано Північно-Атлантійський Оборонний Пакт. Головними справами на цих нарадах будуть такі проблеми: 1. Включення до оборонного порозуміння майбутньої оборонної сили Західньої Німеччини, яка згідно з договором в Парижі має стати рівноправним членом НАТО після ратифікації цього договору парляментами всіх держав, що належать до цієї організації. 2. Поширення ролі нової зброї, включно з атомовою й водневою зброєю, яка мала б збільшити бойову силу піхоти під час оборони Західньої Европи. 3. На цій нараді мають вирішити, скільки війська має дати на спільну оборону кожна із тих держав, що належать до НАТО. Після цих нарад у Вашингтоні в половині найближчого місяця мають відбутися ще одні наради, на яких западе остаточне рішення в цій справі. Після закінчення цих дводенних нарад у Вашингтоні всі представники на цю конференцію від'їдуть до Норфолку в Вірджінії, де находиться головна кватира адмірала Джеролда Врайта, головного команданта морських сил НАТО на Атлантику. Там відбудеться перша інспекція цієї головної квартири морських сил союзників на Атлантику. Передбачають, що не буде важливіших змін в оборонному плянуванні союзників під час нарад у Вашингтоні, але включення оборонних сил Західньої Німеччини до оборонних сил НАТО вимагає деяких пересунень в стратегічному плянуванні оборони.

Тільки 10 відсотків ворожих літаків можуть продертися через повітряну оборону

Колорадо Спрінгс, Колорадо. — З команди Континентальної Повітряної Оборони повідомляють, що десять відсотків ворожих бомбовиків можуть продертися через повітряну оборону. Але ця команда не задоволена навіть із такого стану, який був би добрий тільки в такому випадкові, коли б ворог вислав до атаки проти ЗДА десять або двадцять бомбовиків із водневими чи атомовими бомбами. Кілька ворожих бомб не могли б спаралізувати господарського життя цієї країни. Але Команда Континентальної Повітряної Оборони боїться, що ворог може так розбудувати своє летунство, що зміг би вислати проти ЗДА 500 літаків, а 50 водневих бомб могли б спаралізувати промисловий потенціял цієї країни та підорвати волю до оборони в її населення. На справу протилетунської оборони звертає увагу її командант генерал Бенджемін В. Чідлов, який невдоволений з того, що декто легковажить собі совєтський воєнний потенціял. Заступник генерала Чідлова, генерал-майор Фредерік Г. Смит заявив, що „росіяни не є велетнем, який робить семимилеві кроки", але признав, що СССР має можливість масово продукувати. ЗДА розбудовують радарові оборонні лінії. Тепер мають почати будову третьої радарової лінії, яка буде йти вздовж полярного північного кола в Канаді. Одна радарова сітка збудована вздовж кордонів між ЗДА і Канадою, а друга йде серединою Канади. Багато науковців домагаються, щоб уряд ЗДА дбав більше про повітряну оборону країни.

Приспішують об'єднання робітничих організацій

Вашингтон. — Представники обох робітничих організацій Конгресу Індустріальних Організацій і Американської Федерації Праці заявляють, що до об'єднання їхніх організацій прийде, мабуть найпізніше впродовж найближчого року. Коли б так дійсно сталося, то найближча конвенція КІО в Лос Анджелесі була б останньою конвенцією цієї організації. На цій конвенції мається зробити новий крок до об'єднання з АФЛ, якої провідники змагають до цієї самої цілі. Після конвенції КІО мали б відбутися спільні збори представників обох організацій ще перед кінцем року. Сам голова АФЛ — Джордж Міні не хоче передбачати, коли наступить об'єднання робітничих організацій. Мирну атмосферу збільшує той факт, що, згідно з договором, вже не відбувається взаємне переманювання членів до цих організацій. Багато політиків з-поза робітничого світу гадають, що разом з об'єднанням КІО з АФЛ зможе виникнути нова політична організація — робітнича партія, але самі робітничі провідники про це тепер не думають.

В АМЕРИЦІ

● **Віце-президент Індії** д-р Сарвопаллі Радгаркрішнас, відвідав президента Айзенгавера і передав йому „поздоровлення та вислови доброї волі від індійського уряду і народу". Айзенгавер передав побажання американського народу для індійців і їхнього уряду.

● **До Ню Йорку** прибув секретар американської амбасади в Москві Карл Соммерлат із своєю дружиною Бетті, яка мусіла залишити СССР за те, що нібито вдарила в Москві совєтського робітника, коли він забороняв їй фотографувати дітей. Вона відмовилась говорити з журналістами, сказавши, що докладний звіт склала для департаменту стейту.

● **Міська рада в Ню Йорку** звільнила з праці 9 урядовців, в тому числі одну жінку, за зв'язки з підривною комуністичною партією. Між звільненими — інспектор водотягів Семюел Френкел.

● **В Мемфісі, Теннесі,** аґенти ФБІ арештували внука бувшого губернатора Північної Кароляйни 34-річного Дж. Ірвінґа Скейла, що очолював комуністичну партію в Теннесі, та обох Кароляйнах, а від 1951 року діяв у підпіллі.

● **Президент Айзенгавер** поїде на „День Праці" до Оґести в Джорджії у своїм новім літаку „Супер Констилейшен". Летун цього літака відбув вже приписаних 200 годин пробних летів на цій новій машині. З президентом полетить його дружина та англійський польовий маршал Бернард Л. Монтґомері, який є гостем президента.

● **Чотири католицькі священики,** які повернулись до ЗДА по звільненні з комуністичної тюрми в Китаї, заявили, що населення Китаю радо прийняло б інвазію Національного Китаю з Формози, бо вже має досить комуністичного режиму.

● **На зборах сіоністичної** релігійної організації Мізрахі, голова Жидівської аґенції д-р Нагум Ґолдман заявив, що жидівство в світі зможе пережити теперішні важкі часи тільки тоді, коли матиме підтримку жидів із Америки і Ізраїлю.

● **Едіт Темпеста в Брукліні** передчасно породила дівчинку, яка має тільки 24 унції ваги. Мати й немовля почувають себе добре. Дитина народилася на 23-му тижні, і її тримають в інкубаторі, а кормлять при допомозі гумової рурки.

ГОВЛЕНД САРДЖЕНТ, ГОЛОВА АМЕРИКАНСЬКОГО КОМІТЕТУ ЗАКЛИКАЄ ДО БЕЗКОМПРОМІСОВОЇ БОРОТЬБИ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЗМУ

БАГАТО УКРАЇНЦІВ ВЗЯЛО УЧАСТЬ В ЗУСТРІЧІ П. САРДЖЕНТА З ПРЕДСТАВНИКАМИ СХІДНЬО-ЕВРОПЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНИХ ГРУП

Говленд Сарджент

Ню Йорк. — До безкомпромісової боротьби проти большевизму за визволення всіх народів Совєтського Союзу, як і до всебічного поборювання нової хвилі угодовецьких настроїв і тенденцій відносно большевизму в цій країні та в світі закликав минулої неділі, 21-го листопада, п. Говленд Сарджент, новий голова Американського Комітету Визволення від большевизму, на зустрічі з представниками емігрантів та національних груп із Східньої Европи. Зустріч відбулася в готелі Валдорф-Асторія о год. 6-ій ввечорі і тривала понад дві години. Крім виступу п. Серджента, продемонстровано на цій зустрічі уривки одного антиамериканського совєтського фільму та подано зразки радіомовлення влаштованого Американським Комітетом — „Радіо Визволення" до народів Совєтського Союзу. Під час зустрічі окрема оркестра грала переважно українські мелодії. З українського боку взяло участь у цій зустрічі біля 50 осіб і між приявними можна було м. ін. зауважити — Президента УНР на вигнанні д-ра Степана Витвицького, архиєпископа Мстислава, проф. М. Чубатого і проф. М. Ветухова, ген. Загродського, п. Ю. Ревая, адв. М. Пізнака, п. А. Батюка, д-ра М. Стахова, проф. Зозулю, проф. Паливоду, п. Я. Гайваса, проф. Смолинського, ред. Чижа, п. Мілану Рудницьку, о. мітрата Л. Весоловського, п. Воскобійника та цілий ряд інших осіб. П. Серджент початково стояв при вході та перекидувався кількома словами з гостями, яких представляли йому директори і працівники Американського Комітету. У своїй короткій промові, п. Серджент насамперед згадав про свою попередню працю на різних відповідальних дипломатичних постах, про своє знайомство з Американським Комітетом і його цілями та його працею, закінчуючи свою промову такими загальними заввагами:

„Я хочу додати, що сама ваша приявність тут сьогодні потверджує моє переконання, що Американський Комітет та еміґрації, як партнери в цій спільній боротьбі, стоять перед ще важливішими завданнями. Ваша приявність тут дає безсумнівний доказ узурпаторам з Кремлю, що віддані справі боротьби елементи антисовєтської еміґрації вважають Американський Комітет за достойного віри союзника в боротьбі за визволення. Як довго різні елементи великої маси антисовєтської еміґрації продовжують вести цю боротьбу, Американський Комітет буде завжди з тими, які борються за волю і конституційну владу на їх рідних землях. Ви зібрались тут сьогодні в час, коли настрої примирности знову охоплюють світ своїми отруйними випарами, коли туман поразки прокладається в людські душі. Але пісні совєтських сирен не приспплять нас і не заманять нашу бойову співпрацю на підводні скали. Ви, що краще всіх знаєте большевицький деспотизм, не приймете зміни в совєтській тактиці за зміну совєтських цілей... — Вибо знаєте, що мірилом совєтської поведінки повинні бути діла, а не слова... Тому то в нашій спільній боротьбі Американський Комітет продовжуватиме поширювати і збільшувати всі конструктивні види практичної діяльности. Ми даватимемо повну підтримку намаганням збільшити силу і засяг радіовисильні „Визволення", доки вона не покриє всієї глибини і ширини Совєтського Союзу. Ми й дальше будемо твердо надіятись, що радіостанція „Визволення" буде все більше і більше перетворюватись у справжній голос еміґрації. — Ми будемо працювати з Вами для виготовлення плянів, — щоб перемінити Інститут Вивчення історії і культури СССР у справжній всесвітній центр наукової діяльности в цій галузі. Ми вітатимемо всі практичні проєкти, що служили б справі визволення і ми привітаємо такі зусилля на такій широкій еміґрантській базі, як це тільки можливо... Таким шляхом ми відвернемо примари угодовства та переможемо почування поразки. Нехай же кожний з нас найде в собі силу і мужність принести особисті жертви та відкласти на бік розбіжності для тієї мети, щоб ми могли вести нашу загальну боротьбу до того часу, аж доки не досягнемо тієї великої і шляхетної мети, якій ми себе присвятили" — говорив п. Сарджент у своєму першому публічному виступі після того, як він в жовтні ц. р. перебрав пост голови Американського Комітету від свого попередника, адмірала Леслі Стівенса.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В ЕЛИЗАБЕТ ВШАНУВАЛА ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

Елизабет, Н. Дж. — Невелика кількістю, але жертвенна і патріотична місцева українська громада відзначила минулої неділі, 21-го листопада, роковини Листопадового Зриву окремим концертом-академією, у висліді якої збірку Народного Фонду з місцевої громади збільшено до 700 долярів. На програму Свята, яке започатковано американським і закінчено українським національними гимнами, склались: виступи місцевого хору „Боян" під дириґентурою проф. Р. Левицького, виступ дітей парафіяльної школи, учнів кляси бандури Українського Музичного Інституту в Ню Йорку та сольоспів п. Стромича. Святочну промову виголосив п. Я. Заремби, а до збірки промовляв і її перевів п. Роман Слободян, головний касир УНСоюзу.

Хрущов на сільсько-господарській конференці в Ташкенті

Москва. — Нікита Хрущов бере участь в конференції прем'єрів і секретарів партії Узбекістану, Таджікістану, Азарбайджану, Туркменії, Казахстану, Кирґизії і Вірменії, присвяченій справам сільського господарства. У конференції беруть участь 1,200 делеґатів. Окремою турботою совєтських достойників є підвищення продукції бавовни та „освоєння" цілинних земель. Цієї осени мали зорати 13 мільйонів гектарів землі, але тепла осінь дозволила „перевиконати плян" аж до 17,400,000 гектарів. В цілому Совєтському Союзі панує гарна погода. Перший сніг у Москві впав цього року 17 жовтня.

Франція й ЗДА відкинули пропозицію Москви

Вашингтон. — 4-денні наради між американською і французькою делеґаціями, що були очолювані державним секретарем Дж. Ф. Доллесом і прем'єром Мендес-Франсом закінчились в суботу пополудні проголошенням спільного комунікату, в якому підкреслено, що наради велись „у дусі співпраці і взаємного довір'я" й довели до „основної єдности" в поглядах обох держав. Обидві держави ствердили конечність якнайшвидшого ратифікування Паризьких протоколів для скріплення єдности Західнього світу. Вони відкинули останню пропозицію Москви щодо міжнародної конференції в справі европейського „пакту безпеки", стверджуючи, що Франція й ЗДА є готові вступити в усякі переговори задля скріплення миру, якщо ті переговори були б дбайливо приготовлені в добрій волі, а не були б „імпровізованими дебатами, призначеними головно для пропаґанди". Обидві держави ствердили з вдоволенням покращання взаємин між Францією і Західньою Німеччиною. Франція й ЗДА рішили співпрацювати далі для добра вільних держав Індо-Китаю. Врешті, наприкінці того комунікату кажеться, про те, що предметом розмов була ситуація в Північній Африці.

У своїй промові на обіді, виданому в честь Мендес-Франса Державним Клюбом Преси у Вашингтоні в п'ятницю 19-го ц. м. французький прем'єр назвав московську пропозицію щодо конференції 25-х держав — „дитячою, неповажною і навіть небезпечною". Він рішуче виступив в обороні Паризьких протоколів, підкреслюючи — всупереч московському становищу, що не бачить ніякої причини, чому єдність Заходу, до якої буде включена озброєна Західня Німеччина, має перешкодити переговорам з СССР про з'єдинення Німеччини й розв'язання інших актуальних проблем. В тому самому дусі промовляв останньої неділі через радіовисильню NBC і телевізію.

Західня Німеччина розпочала ратифікувати Паризький протокол

Бонн. — Західньо-німецька рада міністрів затвердила одноголосно всі Паризькі протоколи, за винятком протоколу про французько-німецьке порозуміння в справі Зарщини, що його прийнято звичайною більшістю голосів. Від голосування в цій останній справі стримались 4 міністри з Вільної демократичної партії і міністер для всенімецьких справ з партії Аденаура. Опісля рішено одноголосно переслати всі ці протоколи до парляменту на ратифікацію. Якщо не вдасться осягнути більшість двох третіх голосів для пакту про Зарщину, то найвищий суд вирішить, чи достаточною буде для цієї справи звичайна більшість голосів. Не є виключене, що Аденауер здобуде ще згоду опозиційних голосів з-поміж свого власного бльоку.

Аденауер не допустив дебати про переговори з Совєтами

Бонн. — Голова соціялістичної партії д-р Еріх Олленгауер звернувся з офіційним листом до канцлера Адеауера і до нового голови західньо-німецького парляменту Герстенмаєра, в якому просив канцлера, щоб він заявився до останньої совєтської ноти у справі міжнародної конференції про „пакт безпеки" в Европі та об'єднання Німеччини і щоб негайно після заяви уряду повести у парляменті дебату над цією справою. Аденауер скликав негайно засідання міністрів, на якому рішено відповісти, що дебати над можливостями переговорів із Совєтами про об'єднання Німеччини не буде так довго, поки не буде ратифікований Паризький договір про озброєння Західньої Німеччини. Аденауер заявив, що таке саме становище займають З'єдинені Держави, Англія і Франція. Щойно після ратифікації Паризького договору настане „відповідний час" для розмов із Совєтами.

ВІДКРИТО УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — В суботу, 20-го листопада ц. р., в залі Колоніел готелю Джордж Вашінгтон у Ню Йорку, відбулась інавґурація академічного року 1954/55 новооснованого Українського Технічного Інституту. Після відспівання Американського Гимну (співав хор Православної Церкви св. Володимира під орудою проф. Завітневича), голова Кураторії, проф. Яків Моралевич, пояснив, що Український Технічний Інститут — це перша українська висока школа в ЗДА, затверджена департаментом освіти стейту Ню Йорк. Вона складатиметься тимчасом з двох факультетів — національних і економічних наук. Історичним джерелом постання цієї високої школи є колишній Український Технічно-Господарський Інститут в ЧСР. Після заклику до всебічної підтримки Українського Технічного Інституту цілим американсько-українським громадянством, проф. Я. Моралевич формально відкрив 1-ий академічний рік нової високошкільної установи. Після того А. Д. Марґолін, як президент УТІ, подав в англійській мові коротку передісторію УТІ, вияснив його цілі та вичислив теперішній його професорський склад. През. д-р С. Витвицький привітом від Державного Центру УНР на чужині започаткував рівно один десяток усних привітів. Про навчання в УТІ виголосив лекцію проф. Я. М. Зозуля, після чого хор відспівав три пісні, зокінчуючи свято відспіванням Національного Гимну. За президіяльним столом сиділи професори А. Марґолін, Я. Моралевич, інж. Гавриленко, Я. Зозуля, Ю. Нещаденко, Ю. Фединський і Р. Олесницький. Проводив ред. Я. Чиж. Приявних було кругло 100 осіб.

Д-Р Р. СОЧИНСЬКИЙ ВІДКРИВ ОРДИНАЦІЮ В БРУКЛИНІ

Ню Йорк. — До цілого ряду наших професіоналістів, зокрема лікарів, що обслуговують нашу громаду на терені Метрополії, долучився в останньому теж відомий наш лікар-громадянин д-р Ростислав Сочинський, що після довшої лікарської практики в Европі й від приблизно п'яти років в різних шпиталях у цій країні, відкрив тепер власну ординацію в Брукліні, Н. Й., при 417 56-ій вулиці. Д-р Р. Сочинський відомий широким колам нашого громадянства теж із своїх періодичних писань в „Свободі" на медичні та здоровні теми.

АВСТРІЙСЬКИЙ КАНЦЛЕР ПРИБУВ ДО ВАШИНГТОНУ

ПРОСИТИМЕ ДОПОМОГИ ЗДА В СПРАВІ ОСЯГНЕННЯ ЗГОДИ МОСКВИ НА МИРОВИЙ ДОГОВІР І ОЧИЩЕННЯ АВСТРІЇ З ОКУПАЦІЙНИХ ВІЙСЬК. — ХОЧЕ ДІСТАТИ 120 МІЛЬЙОНІВ ДОЛ. ПОЗИЧКИ НА БУДОВУ НОВОЇ ВЕЛИКОЇ ГРЕБЛІ ДЛЯ ПРОМИСЛОВИХ ЦІЛЕЙ

Вашингдон. — Австрійський канцлер Юліюс Рааб прибув до З'єдинених Держав у товаристві голови політичного департаменту канцлерського уряду і свого секретаря. Він переведе 3 дні з офіційною візитою у Вашингтоні, які будуть виповнені нарадами, головно про мировий договір з Австрією, який привернув би їй врешті свободу і незалежність та звільнив би країну від тягару окупаційних військ. Канцлера Рааба привітав в неділю на залізничій стації державний секретар Дж. Ф. Доллес висловивши йому на самому вступі співчуття з приводу такої довгої окупації Австрії, яка перша впала була жертвою гітлерівської аґресії, та подив для австрійського народу за його впертість в боротьбі за свою незалежність. З свого боку канцлер Рааб заявив, що австрійці є свідомі своєї ролі малого народу в центрі Европи та висловив вдячність З'єдиненим Державам за ту їх післявоєнну допомогу, яка вможливила Австрії осягнути її теперішній господарський розвиток і політичну позицію. Канцлер Рааб не приїхав просити фінансової допомоги. Розмови про фінансові справи будуть торкатися тільки позички $120 мільйонів на будову нової великої водно-електричної стації, що постачала б енерґію не тільки Австрії, але й північній Італії, Франції і південній Німеччині. Хоч альянти, включно з СССР, погодились були ще в т. зв. московській конференції з воєнного часу, що Австрія має дістати назад свою суверенність в границях з-перед всенімецького „аншлюсу" (злуки з Німеччиною), проте вона від 9 років окупована. На останній Берлінській конференції в січні-лютому ц. р. всі чотири великодержави вирівняли всі спірні точки щодо мирового договору з Австрією, але Совєти заявили, що підпишуть мировий договір тільки під умовою, що їх війська надалі залишаться в Австрії. Тепер ціллю приїзду канцлера Рааба є просити уряд ЗДА, щоб той признав справу мирового договору з Австрією й очищення Австрії з усіх окупаційних військ як передумову для всяких дальших розмов з СССР.

Ніхто, крім комуністів, не хоче нараджуватись з Москвою

Лондон. — На совєтську ноту з 13 ц. м., вислану до 23-ох держав, у справі збірної конференції в дні 29 ц. м. у Москві або Парижі, яка заступила б Паризький договір про признання Західній Німеччині право озброїтись і прийняття її до НАТО — колективним пактом безпеки европейських країн, — відповіли тільки совєтські сателіти: Східня Німеччина, Польща, Румунія, Мадярщина, Чехословаччина і Болгарія. Фінляндія заявила, що вона візьме в такій конференції участь під умовою, що участвуватимуть всі запрошені держави. З комуністичної Югославії повідомляють, що вона теж відповість відмовно. У Лондоні й Вашингтоні сумніваються теж, чи навіть „нейтральна" Швеція, турботливо стараючись нічим не наразити собі Совєтів, схоче взяти участь у конференції, в якій за столом сидітимуть тільки самі комуністи. В приготованій вже відповіді трьох західніх великодержав на совєтські ноти з 23 жовтня і 13 листопада, відкидаючи совєтські пропозиції щодо нової зустрічі, ці три західні держави виразно окреслюють дві передумови, які ґарантували б успіх такої зустрічі і були б доказами зміни совєтського становища: підписання мирового договору з Австрією на базі звільнення її від всіх окупаційних військ і дійсно вільні вибори у Східній Німеччині в західньому розумінні того слова.

Москва зробила ще одну неповажну пропозицію

Москва. — Московський уряд запропонував, що він готов зректися запропонованого ним терміну 29-го листопада для великої міжнародної конференції в справі колективного пакту безпеки для Европи й об'єднання Німеччини на „демократичних" принципах, якщо західні держави згодяться відложити ратифікацію Паризьких протоколів, що дозволяють Західній Німеччині озброїтись. Совєтський оряд зробив цю останню пропозицію у формі відповіді Молотова на 4 запити, що їх нібито поставив йому представник московської „Правди", при чому ті запити й відповіді роздано в письмовій формі скликаним на пресову конференцію закордонним кореспондентам у Москві. Цим разом ще різкіше підкреслюється, що на випадок ратифікування Паризьких протоколів об'єднання Німеччини стане „неможливе" і що „зросте небезпека війни", при чому конкретно погрожується „новими перегонами у зброєнні і зростом воєнних тягарів в усіх країнах".

В СВІТІ

● **П'єр Мендес-Франс,** французький прем'єр, що його називають „найсильнішим прем'єром від часів Клемансо", є за освітою економіст, а за професією адвокат. Він має 47 років, а його дружина, Лілі Сікурель на 9 років молодша від нього і походить з Єгипту. Обоє вони жидівського роду і мають двох синів, 17 і 20 років. Подружжя Мендес-Франс — багаті люди: мають в Каїро великий „департаментовий" склеп і живуть в аристократичній дільниці Парижу. Пані Мендес-Франс нарікає, що її чоловік, як прем'єр, має дуже багато праці і рідко коли буває вдома.

● **Суд в Інсбруці** має великий клопіт, як вирішити розводову справу одної жінки, що її прізвище зумисне не оприлюднено. Переживши 17 років у щасливому подружжі, вона заявила, що мусить розвестись, бо 2,000 років тому вбила свого чоловіка. Вона належить до секти, що вірить у мандрівку душ. Ця секта має в Европі коло 3,500 членів, а на її чолі стоїть Марія Вернгард, австрійська німкеня, вдова засновника секти, колишнього купця. Лікарі ствердили, що ця жінка психічно здорова.

● **Колишній президент Єгипту,** генерал Наґіб, якого скинено з того становища за його змову з магометанськими терористами, — перебуває під домашнім арештом. Його суперник, прем'єр полковник Насеер, перейняв функції президента, але без президентського титулу.

● **Тіто** написав листа до президента Айзенгавера, що його не оприлюднено в газетах. Кажуть, що в цьому листі він запевняв президента, що не приступить до комуністичного бльоку СССР і буде вірний військовому союзові з Грецією та Туреччиною.

СВОБОДА український щоденник SVOBODA UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОМОВИСТА СТАТИСТИКА

Народний Фонд Українського Конгресового Комітету впав на добру думку — виготовити статистичні дані про складки Національного Датку не тільки поодинокими громадами, але й поодинокими прошарками нашого суспільства та особами поодиноких професій. Статистичні дані про вклади до Народного Фонду поодинокими громадами вже готові і їх по кілька примірників розіслано тим організаціям і представництвам, що переводять збірки. Деякі громади, як нюйоркська, шікагівська та інші, приготовили ще й свої власні статистичні дані. Статистика Централі підбиває підсумки за всі чотири роки існування Фонду.

Після загальних підсумків, що відноситься до поодиноких громад, тепер приготовляється докладні викази жертвенности осіб поодиноких професій: лікарів, інженерів, ветеринарів, учителів, священиків і т. д. Деякі підсумки вже зроблено, бо — правду сказавши — роботи з тим було небагато. Інші підсумки приготовляться, і незабаром матимемо направду дуже промовисту статистику, що буде чистим дзеркалом нашої вартости. Вже тепер можна передбачати, що в тому дзеркалі можна буде побачити образ, який далеко відбігає від нашого загального уявлення і який далеко не відповідає тому образові, що його часто змальовують словами.

В американсько-українській дійсності найкращим мірилом вартости нашої спільноти та її поодиноких членів завжди була жертвенність на благородні цілі. Жертвенність бо є базою всякої іншої діяльности. Збірка фондів на добрі цілі, зокрема на всебічну допомогу країні і народові нашого походження в його змаганні до волі, стояла тут завжди — можна б сказати — на першому місці. Для цього творено організації, влаштовувано імпрези, скликувано віча і маніфестації, ведено всебічну культурну й політичну діяльність. Громадяни здобували признання та провідні становища, зокрема, своєю жертвенністю.

Так було досі. Тепер помітне деяке переставлення цілей. Фонди починають збирати на те, щоб творити нові організації. Громада влаштовує маніфестацію чи яку культурну імпрезу й опісля клопочеться, як покрити дефіцит. Поодинокі організації, замість постійно збільшувати свої внески до Народного Фонду, починають звертатись туди за фондами на свою діяльність. Деякі мистці і артисти відступають від традицій і, замість збільшувати фонди з імпрез на народні цілі, зменшують їх своїми виступами.

Все сказане не є ще правилом, але вже спостерігається цілком виразно такий розвиток. Це видно не тільки зі статистики Народного Фонду, в якому деякі наші навіть заможні професіоналісти на протязі чотирьох років фігурують такими сумами своєї жертвенности, як заледве кілька долярів, а то й центів. Відсоток тих, що жертвують направду щедро, дуже малий. ЗУАДКомітет теж приготовляє свою статистику. І на його списку теж можна прочитати прізвища деяких голосних діячів і патріотів, які впродовж чотирьох, п'ятьох і більше років наробили в громаді багато шуму, придбали собі, якщо не хатину то бодай автомашину, проте на списку ЗУАДКомітету вписані не як жертводавці, а як... боржники, бо ще й досі не сплатили навіть тих мізерних 25 долярів, що їх ЗУАДКомітет витратив на їх переселення.

Дуже промовиста й статистика пожертв на дитячий журнал „Веселка". Правда, маємо хвилюючі приклади жертвенности і від поодиноких громадян і навіть від дітей. Це можна бачити на проголошуваних щоденних списках жертводавців. Але рівночасно на тих списках досьогодні немає імен деяких відомих наших громадян, навіть таких, що при кожній нагоді розпинаються „за душу дитини".

Така то наша дійсність. При великих словах і бурхливих оплесках — мізерненькі діла. Засоби поплутано з ціллю, і хоч назовні на словах могло б здаватися, що спільнота наша йде вперед, розвивається і росте, — в такому вірогідному дзеркалі, як статистика нашої жертвенности, наш образ не виглядає ані так шляхетно, ані так надійно на майбутнє. Варто, щоб кожний з нас тому образові приглянувся краще і намагався його поліпшити своєю збільшеною жертвенністю на народні цілі. На це ще не пізно.

НЕВДЯЧНІ ГОСТІ

Треба признати, що Москва дуже „гостинна" — в її власному, специфічному розумінні. Ще за життя Сталіна вона вважала гостювання відвідувачів за один із кращих засобів своєї пропаганди. І вона дійсно знаменито вміє замилити очі навіть чільним західнім державним мужам та зробити їх знаряддям своєї власної пропаганди, — згадати б тільки французького кількакратного прем'єра, теперішнього почесного голову французької палати депутатів, Едуарда Ерріо, що, вернувшись в 1933-му році з України, „ніде не бачив" там голоду. Але одночасно траплялися й дуже прикрі несподіванки для Кремлю. Пригадаймо тільки імена французького комунофільського письменника Андре Жіда, чи румунського Панаїт Істраті, які, побувши трохи в Совєтах, радикально вилікувались від своїх попередніх оман і повернувшись на Захід, в своїх писаннях ставали духовими лідерами антибольшевицького світу.

Подібні історії з совєтськими відвідувачами трапляються по нинішній день. Коли після смерти Сталіна нова диктаторська олігархія, настрашившись безпосередньої небезпеки війни, повела „мирову офензиву", обмін відвідувачами зазначено у пляні тієї офензиви, як один із передових засобів. З Совєтів посунули на Захід спортовці, шахісти, артисти театру й балету та різні делеґації на прерізні з'їзди, або на зорганізовані совєтськими амбасадами й п'ятиколонними аґентурами „запрошення". Очевидно, що всі ті прогулянковці з Совєтського Союзу густо перетикані аґентами МВД, які пильнують своїх супутників, щоб не заразились атмосферою буржуазних країн. Все ж час від часу комусь з отих невдячних висланців совєтського уряду вдається в чужинецьких країнах змилити чуйність своїх янголів хоронителів і чкурнути від них, зголошуючись до влади за правом азилю. В останньому часі виявилось, що ще більший риск для большевиків становлять відвідувачі з буржуазних країн до Совєтського Союзу, серед яких зростає число чорних невдячників.

Навіть Клемент Етлі, колишній соціялістичний прем'єр Англії, не вважав себе зобов'язаним до вдячности за те, що всю очолювану ним прогулянкову групу англійських лейбуристських парляментаристів просто з летовища завезено на підмосковську „дачу", колишню власність Горького, де чекав на них цілий синедріон включно з „самим" Маленковим, щоб частувати й розважати своїх достойних гостей майже до ранку. Після повороту до Англії Етлі з їдкою іронією висловлювався про балакучість і зарозумілість совєтських правителів, які чваняться вищістю російського народу в усіх ділянках людського знання. Правда, цими своїми заввагами, що викликали гостру реакцію Москви, Етлі не злагіднив різко-критичного підходу американської публічної опінії до тієї прогулянки англійських лейбуристів до Москви й Пейпінгу.

Тим більше було здивування в ЗДА, коли часописи принесли вістку, що два конґресмени, Лорі С. Ваттл, демократ із стейту Алабама, і О. Клерк Фішер, республіканець із Тексасу, виїхали з відвідинами до Совєтського Союзу. Але, вернувшись з двотижневого перебування в Москві й різних інших містах СССР, вони також виявились чорними невдячниками. Відповіді, що їх вони дали на чотирьох сторінках журналу „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" на запити паризького представника цього журналу, свідчать про те, що їх неґативно-критичний і тверезий погляд на СССР, його теперішню державну верхівку і його політику не тільки не захитався у зустрічі віч-на-віч з совєтськими господарями, але ще й більше поглибився. На самому вступі тієї розмови з американським журналістом вони ствердили, що „мирова" пропаґанда Совєтів змінилась хіба настільки, що вони перестали лаяти інші країни, а лають „тільки" Америку. Вони використовують старі методи всіх диктаторських режимів, забиваючи клин між противниками і стараючись відірвати від Заходу Францію та змобілізувати проти консервативного уряду Англії англійську публічну опінію. Проте совєтські основні політичні цілі не змінилися. „Я сказав би, — заявив конґресмен Ваттл, — що росіяни мають змогу перевести мобілізацію всього свого уніформованого й цивільного населення з мінімальною задержкою. Думаю, що вони перебувають у стані повсякчасної готовости. Вони хочуть одно, а саме, щоб Захід був менше сторожкий". І обидва конґресмени одностайне стверджували, що їхня подорож до СССР скріпила їх в погляді, що „Захід мусить ставати щораз сильніший військово, економічно, устроєво, фінансово й духово". Їхні заввагп про різні подробиці, що їх вони помітили, вказують на повну невдачу господарів — показати совєтську дійсність крізь окуляри совєтської пропаґанди. Наприклад, вони звернули увагу на повну суперечність між чванькуватими плянами про насичення совєтського рільничого реманенту пів мільйоном нових тракторів і фактом, що на полях СССР видно скрізь, — коні, воли й корови, запряжені в „архаїчні" плуги й борони. Вони звернули увагу на мізерні висліди всіх дотеперішніх 5-тирічних кампаній за побільшення стану худоби, коли в 1954 році, при більшому на 60 мільйонів людей населення СССР, чисельний стан худоби в цій країні дорівнює станові з 1917 року. На запит про настрій населення вони відповіли, що винесли враження, що підсовєтські маси зрезиґновано живуть просто, з дня на день.

Останнім відвідувачем СССР, який виїхав з цієї країни в більш, ніж критичному настрої, був Колрейн, член палати лордів і лідер англійських парляментаристів, що відбували офіційну прогулянку до СССР. „У той час, як вони (совєтські правителі) очевидячки стараються оминути гарячу війну, вони постійно намагаються зруйнувати західню спільноту. Залишаючись на своїх теперішніх позиціях в Европі, вони хочуть поширити їх в Азії. Мусимо створити сильну оборонну систему як в Азії, так і в Европі", — ствердив лорд Колрейн, вернувшись з СССР. Він з притиском підкреслив, що „небезпека війни існує далі", дармащо міжнародне напруження дещо уляглось. Оповідаючи про те, що йому показували в СССР, він звернув увагу на таку характеристичну подробицю: відбудовуючи Сталінґрад, большевики, не зважаючи на мешкальну нужду і масу руїн в цілій державі, здвигнули там величаву астрономічну вежу й вивінували її — пограбованими у Німеччині приладами фірми Цайса. І в тому же Сталінґраді лорд Колрейн був присутній на виставі в місцевому театрі — проти капіталістів і паліїв війни! Ясно, що ця вистава не настроїла його прихильно до „миролюбної" Москви.

Д-р Ілля Витанович

СТУДІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ У НТШ

В наших змаганнях до національного відродження історичні й мовознавчі студії та літературно-мистецька творчість були потрібні в першій мірі для розбудження національної свідомости, вияву й оборони духово-культурної української окремішности. Вони створили підстави для пробудження української політичної думки, як другого етапу, і щойно в третю чергу нашого визвольного розвитку і його органічного скріплення виникли суспільно-економічні організації — наперед практичні заходи господарської самооборони, а згодом і теоретичного поглиблення економічних студій.

Такий закономірний процес проходили й проходять звичайно всі модерні національні визвольні рухи. Притаманний він і змаганням нашого найстаршого репрезентанта української науки — Наукового Товариства імени Шевченка.

Зацікавлення економічними проблемами, як доповненням української визвольної акції, виникло в українських організаціях „громад" 60-70-их років на центральних українських землях (М. Зібер у київській, Дмитро Пильчиків, В. Козлів, М. Балін та ін. в харківській і полтавській громадах). Зацікавлення це перенеслося, як певного роду реакція на сентиментально-народницький романтизм, і на західньо-українські землі.

В студентських „громадах" 70-80-их років у Галичині постають „етнографічно-економічні" гуртки, з яких вийшли пізніші відомі суспільно-економічні діячі-практики і теоретики — о. Д. Танячкевич, о. С. Качала, Володимир Навроцький, Володимир Барвінський, Євген Олесницький, Кость Паньківський та ін. Дехто з них і надхнені ними молодші їх товариші належали до засновників Наукового Т-ва ім. Шевченка, і включили ці скромні традиції української економічної думки в працю Товариства.

Особливо цікаво виявили себе на цьому полі згадані два Володимири — Навроцький і Барвінський, які заскоро, молодими, згоріли. Зокрема, праці Володимира Навроцького (1847-1882), цього „наймудрішого народовця", на суспільно-економічні теми мали великий вплив у краю й знайшли відгук у чужинній науці (його студія „Пиянство і пропінація в Галичині", критичні статті про польсько-австрійську економічну політику в Галичині і популяризація думок сучасного йому американського економіста Г. С. Карея). І. Франко і Є. Олесницький, які разом із піонером економічних організацій у Галичині інж. Василем Нагірним після смерти Вол. Навроцького видали його важливіші студії, признавалися, що його думки вплинули на їх світогляд. Вплив цей позначився й на групі українських правників, які в 90-их роках „органічною працею" започаткували новий етап українських політичних змагань у Галичині.

Для теоретичного поглиблення економічних студій у своїй громадсько-політичній роботі, вони створили Правничу Комісію, потім включили її в Історично-філософічну Секцію НТШ і почали видавати „Часопись Правничу", яку незабаром перебрало НТШ і в 1900 р. змінило її назву на „Часопись Правнича і Економічна", збільшивши одночасно об'єм. Містили в ній спочатку праці на теми актуально-економічної політики займанських урядів на українських землях, статистичні огляди проявів суспільно-економічного життя українського народу, аналізували й пояснювали адміністраційно-господарські розпорядження австрійського уряду тощо. Зокрема, частіше порушували справи еміґрації, лихви, організації господарських спілок, реґуляції річок, комасації, парцеляції й інших актуальних тоді крайових справ. Вони ж поклали початок праці над новою українською економічно-правничою термінологією.

З авторів і членів Правничої Комісії тієї доби слід згадати: Євгена Олесницького, Костя Левицького, Т. Кормоша (довголітнього її голови), Дам'яна Савчака, Степана Федака, Любомира Селянського, Костя Кульчицького, надійного й добре підготованого теоретика-економіста, який передчасно помер.

З неправників тієї групи, які присвячували свою увагу економічним студіям і залишили сліди в працях НТШ, треба згадати учителя семінарії д-ра Олеськова, Костя Паньківського, Г. Величка (з екон. географії), д-ра М. Коцюбу (який покинув лікарську професію для економічних студій), проф. З. Кузелю (його перші досліди над українською еміґрацією), універсального Івана Франка, який, крім студій над історією скасування панщини та праці про велику посілість у Галичині, взяв був участь у голосній в 90-их роках дискусії в зв'язку з працею американського економіста Генрі Джорджа. Про оригінальну думку Ів. Франка в тій дискусії збереглися згадки в чужій науці. Оці найстарші українські економісти найбільше уваги присвячували в своїх працях звичайно аґрарним справам. Саме аґрарним відносинам Галичини була присвячена ширша студія В. Будзиновського в одному з перших томів (III-IV) „Записок" НТШ. Ця група перших економістів при НТШ втримувала тісні зв'язки з батьком української статистики Ол. Русовим та його співробітниками, обмінюючись матеріялами з цілого простору української землі.

Та й сам голова НТШ, проф. М. Грушевський, пильно вишукував із своїми учнями історично-економічний матеріял, який оголошував у „Джерелах до Історії України-Руси". Він публікував тут і в інших виданнях НТШ архівні матеріяли, ілюстрації, описи маєтків, а одного з найздібніших своїх учнів, Івана Джиджору спеціялізував у цій ділянці студій. Саме д-рові Ів. Джиджорі належить цінна студія про економічну політику царського уряду супроти України в 1710-30 рр. в „Записках" 1910-1911 рр.

Від 1909 р. НТШ почало окреме видання, присвячене суспільно-економічним працям, — „Студії з поля суспільних наук і статистики". Навколо „Студій" згуртувалася молодша група дослідників, в якій ще також переважали правники, але їх виднокруг суспільно-економічних проблем був значно поширений і науково-теоретично поглиблений.

Крім статистичних оглядів життя українського народу та актуальної аналізи економічної політики на українських землях, у „Студіях" обговорювано робітниче питання, вміщувано нариси на політико-економічні теоретичні й соціологічні теми. З учасників і дослідників цієї групи слід згадати проф. Станислава Дністрянського, д-ра Степана Барана, д-ра Володимира Старосольського, д-ра Володимира Охримовича, д-ра

(Закінчення на 3-ій стор.)

П. А.

СПІР ЗА ЛЕҐАЛІЗМ

(Лист із Лондону)

Коли читати історію польської еміґрації в Европі після повстань 1830 і 1863 року, і порівнювати її з польською еміґрацією після другої світової війни, то хочеться сказати: „Історія повторюється". В своїх споминах — „Билоє і Думи" відомий російський еміґрант, противник царату — Александер Герцен клясично описав, як у Парижі засідали претенденти на владу в Польщі, робили „урядові кризи", вели наради, заводили інтриґи і т. д., не бачивши, що вся та політика не мала ґрунту, висіла в повітрі.

Зовсім подібне бачимо тепер у Лондоні, навколо польського „конституційного уряду". Цей уряд і його президент — п. Авґуст Залеський — спираються на диктаторську конституцію, яку ухвалив був польський сойм 1935 року. На основі тієї конституції президент Польщі відповідає за свою діяльність не перед парляментом, а тільки „перед Богом та історією".

Після катастрофи у війні з Німеччиною, в вересні 1939 року польські партії на еміґрації усунули від влади партію Пілсудського („санація") і створили демократичний коаліційний уряд. Однак при тім зроблено одну фундаментальну помилку: взято в основу дальшої діяльности конституцію 1935 року, з деякими змінами, мовляв, для тяглости державности. Коли в 1944 році голова польського уряду на еміґрації С. Миколайчик поїхав з Лондону в Польщу, то польський уряд у Лондоні втратив міжнародне визнання. По смерті президента Рачкевича президентський титул одержав п. А. Залеський, якого піддержували переважно люди із „санації". Проти Залеського стоїть Національно-Демократичний Комітет на чолі з Миколайчиком (Америка) і Політична Рада (Націонал.-Демократи, Соціялістична Партія і відламки інших менших груп).

1-го березня 1954 р. проголошено „національне об'єднання" Політичної Ради і Національної Ради, яка стояла при през. Залеськім. Залеський заявив охоту зректися свого титулу і передати його ген. Сосньковському. Однак в призначений день свого зречення (9 червня) Залеський заявив, що свого титулу не зречеться. Мотиви: у Національнім Об'єднанні є люди, відповідальні за „аферу Берґу" (Берґ — містечко в Баварії, де була розвідча школа, до якої залізли комуністичні аґенти, і наслідком того багато противників комуністичного режиму загинуло в Польщі).

Рішення п. Залеського викликало серед поляків на еміґрації велику бурю. Вся надія Національного Об'єднання висить на рішенні одної особи: п. А. Залеського.

Коли б партії Національного Об'єднання зразу сказали, що не визнають конституції 1935 р., то їх позиція була б легка: вони ухвалили б іншу конституцію і вибрали б собі нового президента, оголосивши Залеського за узурпатора. Але тепер партіям Національного Об'єднання нема виходу, як тільки ждати, може Залеський передасть президентську печать і всі права ген. Сосньковському.

Як пілсудчина дійшла до конституції 1935 року — загальновідомо. Маршал Пілсудський від 1926 року, зробивши повстання проти законного уряду, ішов через трупи, аби зміцнити свою диктатуру. Він велів своїм прихильникам бити і убивати противників його диктатури. Цими ділами „прославився" Костек-Бернацький, що наказав катувати в Берестейській в'язниці опозиційних послів сойму (поляків і українців). Щоб зміцнити свою диктатуру, Пілсудський дав наказ своїй поліції і армії учинити крваву „пацифікацію" на українських землях. Цим способом пілсудчина забезпечила собі „перемогу" на виборах до сойму: „Бльок безпартійних" (партія Пілсудського) здобула 56% мандатів у соймі і 65% у сенаті. Так запанувала диктатура „санації" в Польщі. Коли тепер деякі польські партії на чужині шукають основ для законного уряду, то слід пригадати, що еміґраційні „леґалісти" виводять ту „законність" із беззаконних діл Пілсудського і його кривавих спільників. Цікаво: навіть перебування в демократичній Англії не навчило багатьох поляків демократизму.

Степан Женецький

У НІМЕЦЬКОМУ ПОЛОНІ

(9)

Отож стали ми рубати дрова. Кнехт різав на циркулярці негрубі кругляки, а я їх колов. Мою роботу, як пізніше виявилося, через вікно обсервував бавер. Хотів бачити, як я працюю. Йому не сподобався мій спосіб рубання і він підійшов до мене:

— Ти зле рубаєш...

— Чому? — питаю.

— У нас інакше рубають. — І став мені показувати, як німецькі бавери колять дрова. Він ставив на колодку поліно шторцом, лівою рукою придержував, а правою рубав. Боячись, щоб не взяти собі руки, він поки вдарив сокирою, забирав ліву руку, через що часто не попадав у поліно, і воно падало не розколене. Я робив інакше: клав поліно поземо, одним кінцем на колодку, а за другий кінець, придержуючи рукою — і рубав. Ми стали колоти — я своїм способом а він своїм. Я тільки покладу — цюк! — і поліно надвоє — цюк! — і поліно надвоє... Бавер ставить шторцом, замахується, поліно падає, а сокира влучає не по поліні, а по колодці. Бавер розколе одно поліно — я двоє; він троє — я п'ятеро. Правду сказавши, я взагалі був скорий в коленні дров. Мій дядько був гайовим у барона і, приїжджаючи до нього на вакації, я рубав дрова цілими днями.

— О, то ти вмієш робити, — побачивши мою роботу, сказав бавер, — а герр Шмідт говорив, що ти нічого не потрапиш...

Цим я ще більше завоював його симпатію.

Коли ж слідуючого дня, побачивши, як баверка двигає сама важкий кошик з буряками, я допоміг їй, — слава про мене, як про поганого робітника остаточно розвіялася. Ціла баверова родина стала вважати мене за дуже доброго робітника і навіть пост подобрішав до мене. Одного дня він заявив мені, що тому, що я добре працюю — вже не відішле мене до штрафної компанії.

Все це було добре, але це ніяк не годилося з моїми плянами дістатися до „Шталяґу". Я справді здобув собі прихильність бавера і зреабілітував свою репутацію, але за це втратив можливість попасти до Нюрнберґу.

Коли минуло два тижні, а пост не відсилав мене до штрафної компанії, я рішив приспішити цю хвилину самому. Одного дня, прийшовши ранком до бавера, кажу йому, щоб він покликав телефоном вахмана, бо я від сьогодні не буду в нього робити. Бавер здивувався:

— Чому? Що сталося?

Пояснюю, що мені у нього дуже подобається, але мушу відійти через поста: він все зі мною свариться, все мене лає... Тому хочу перейти на іншу команду. Бавер умовляє мене, щоб я не робив цього, бо інакше мене дадуть до штрафкомпанії, а там буде мені погано. Та я рішуче заявляю, що піду навіть до карної компанії, аби тільки уступитися з очей того поста. Бавер, побачивши, що мене не перемовить, рад-не-рад, покликав вахмана.

Вахман спершу почав умовляти мене по-доброму. Коли ж я заявив, що не піду до праці — став лаяти, кричати, погрожувати кулаками. Потім силою затягнув мене до стайні і тицьнув до рук вила — роби порядки! Потупцювавши коло мене з пів години і побачивши, що я таки не хочу робити — затягнув мене назад до хати. Примусив стати на коліна. Стою, а він скаче кругом мене, мов скажений пес. Поцитолився ще так з годину, і коли переконався, що я таки працювати не буду — застромив баґнет на кріса, витягнув пістолю і:

— Марш, ду, швайнеґунд! Аж тепер вже підеш до штрафкомпанії...

Від бавера піхотою запровадив мене до повітового міста, де знаходилася повітова команда робітничо-полонених відділів. Сержант, командант тієї станиці, вислухавши в чому справа, наказав замкнути мене до „целі" і не давати їсти. Після 24-х годин, запитав мене, чи хочу я вернутися до бавера працювати. Я відповів, що працювати буду, але не на тій команді, бо вахман зі мною все свариться. Сержант, очевидно, сам не міг мене перевести на іншу працю, а тому послав до вищого начальства, хай воно цю справу залагодить.

Поїздом завіз мене вахман до Merґентайму, де містилася окружна команда для полонених. У цьому місті, по дорозі від станції до гарнізону, я побачив уперше жида з жовтою відзнакою на лівій руці, з написом „юде". Ця зустріч зробила на мене дуже неприємне враження. Я спинився, дивлячись на жида, але вахман понаглив мене:

— Ґе, ґе...

У гарнізоні стаю до рапорту перед капітаном. Мій вахман оскаржує мене приблизно так: „Маю 20 чоловіка на арбайтскоманді. Всі працюють добре, бавери задоволені, тільки оцей „швайнеґунд" і сам не хоче нічого робити і інших до того ж намовляє..."

Слухаю того рапорту, і робиться мені трохи моторошно: по такій „рекомендації", думаю собі, добра не чекати. Починаю жаліти, що довів до цього. Краще було сидіти на команді й не шукати собі біди. Та тепер вже запізно... Глянув я на капітана, яке враження зробило на нього те, що розказав вахман, але на його лиці не завважую вияву люті, як цього сподівався. Виглядає на добру, лагідну людину.

Коли вахман скінчив, капітан звернувся до мене:

— Як ви називаєтеся?

Я сказав своє ім'я й прізвище.

— Що ж ви скажете на те, що говорить вахман?

— Що ж я можу сказати, відповідаю. — Може воно й не цілком так було, як розказував вахман, але чи ви повірите мені, як розкажу правду?..

— Говоріть...

Я став боронитися. Найперше сказав, що я шість місяців працював у бавера в Біллінґсбаху, і що він був дуже задоволений з мене й з моєї праці. Щойно коли нас перевели на другу команду, то цей вахман — показую на мого прокуратора — чогось не злюбив мене і шиканує мене на кожному кроці. Я просив, щоб мене передали до іншої команди, але цього не зробили. Тому я умисно став робити незадовільно, щоб в такий спосіб добитися перенесення на інше місце...

Капітан слухав спокійно, покивував головою і усміхався. Коли я скінчив своє виправдування, спитав:

— Ви українець?

— Так!

— З якого міста?

— Народився в Мостах Великих, а останній час проживав у Львові...

— О, Лемберґ! Зер шене штадт... — і став розказувати, що він під час війни з Польщею воював „ін Ґаліціен" і був короткий час у Львові... Львів, — говорив він, — дуже нагадує йому його рідний Нюрнберґ, де він народився... Не знаю, чи цей капітан був з природи доброю людиною, чи може спомин про Львів та Нюрнберґ настроїв його добротливо — в кожному разі він не послав мене до карної компанії. „Відвезеш його до Шталяґу!" — сказав він вахманові і дав йому записку. А мені сказав: „Я тобі подарую цим разом, але коли ще раз буде скарга, що не хочеш працювати, тоді вже покараю"...

З такого присуду я був дуже задоволений. Зате мій вахман, який був певний того, що я буду покараний, вийшовши на коридор, вилаяв мене здорово, а на додаток сказав:

— Ду біст абер айн тойфель! — і більше до мене не відізвався.

З Merґентайму до Нюрнберґу їхали ми поїздом. До Шталяґу прибули пізно вечері. Передаючи мене при вході до табору, вахман навіть не глянув у мій бік.

Д-р Ярослав Сочинський

МІТ „ЗЛОЧИННИХ" ЗАЛОЗ КУРИОЗНА ПОДІЯ

Небагато тижнів тому в кількох американських газетах і журналах появилась цікава знимка восьми дітей одної численної родини. Їм усім мали вийняти мигдалки... Як горобці на жердці, посідали брати й сестри один коло одного рядочком, чекаючи на свою чергу перед дверима операційної залі.

Ця куриозна подія варта уваги фоторепортера, поруч певної дози родинного гумору скриває у собі сумну пригадку, що ще й сьогодні, на щастя не часто, вирізуються мигдалевидні залози цілком безпотрібно. Бо навіть не знаючи особисто цього випадку, тяжко припустити, що якраз в усіх цих дітей у один час чисто здоровні мотиви вказували операцію.

МИГДАЛЬНІ ЖНИВА

Ще не так давно, на протязі багатьох років, батьки, а навіть численні лікарі, вбачали в мигдалках безвартісні органи, які вигодовують недугу. Тонсілектомію ж, себто вирізування мигдалків, уважали дуже простою і безпечною операцією. В наслідок таких поглядів у ЗДА проходив хірургічний похід проти цих „злочинних" залоз, що приносив річну здобич чотирьох мільйонів (!) вирізаних, здебільша дитячих мигдалків.

НОВІ ПОГЛЯДИ

Сьогодні наукова думка щодо мигдалків змінилась. Коли ці залози функціонують нормально, вони являються охоронними органами і їх, без шкоди для організму, не можна усувати. Мигдалки, — це частина лімфатичної системи, яка має важливе завдання припиняти й поборювати інфекцію, не дозволяти бактеріям проникати глибше в організм. Коли ці залози напухають, побільшуються, чи запалюються, — це означає, що вони сповняють ролю, яку їм призначила природа, себто вони послаблюють і льокалізують інфекцію та допомагають організмові створювати відпорність (імунітет) на пізніше. Через їх анатомічне положення при вході до горла, мигдалки — це перша лінія оборони горішніх віддихових доріг, улюбленого місця інвазії більшости мікробів. За цю боротьбу з заразами, як жартівливо висловився один учений, їм належиться хрест заслуги, а не безпідставне засудження, чи, ще гірше, жорстока смерть під ножем хірурга.

ЛОВЦІ МІКРОБІВ

Функцію мигдалків, як пастки для виловлення інфекції, задемонстрували дослідники. Один лікар, наприклад, впорскував індійське чорнило в носову слизівку пацієнтів, призначених для тонсілектомії. Коли їм вийняли мигдалки, він знаходив частинки фарби в губчастій мигдалковій оболонці. Інший дослід показав, що вакциновий вірус, нащеплений в руки немовлят, три дні пізніше появлявся у їх мигдалках.

ВІДПОРНІСТЬ

Запалення мигдалків трапляється найчастіше у дітей у віці 10 років. Це — пора життя, коли організм веде безустанну боротьбу проти інфекції. Лікарі медичного каледжу Іллинойського Університету доказали різними експериментами важну ролю мигдалків малої дитини для творення т. зв. самоімунізації. У віці 5—6 років відпорність ще не завершена. Все нові інфекції потрібні, щоб її закінчити. Цей імунітет може зростати тільки тоді, коли мигдалки не пошкоджені. Коли ж їх усувається зарано, дитина залишається без охорони, виставлена на різні небезпеки в пізнішому житті.

Відділи Публічного Здоров'я повчають сьогодні шкільних нед-сестер про шкідливість недавньої звички, коли то дітей з побільшеними мигдалками відсилалось до дому з порадою оперувати ці „погані" залози.

ІНШІ НЕДУГИ

Запалення мигдалків не раз вказує на іншу, приховану недугу. У багатьох випадках, де вирвано попсовані зуби, або ж вилікувано інфекцію приносових порожнин (сінусів), запалення мигдалків уже більше не повторялося. Різні алергічні стани можуть також спричинити побільшення мигдалків (так як й інших частин лімфатичної системи). В усіх випадках треба лікувати алергію, чи ж поборювати інфекцію, ніколи ж не вдоволькятися усуненням мигдалків. Застосовувати тут хірургічні методи, — це те саме, що притушувати алярмовий дзвінок, замість гасити пожежу.

Новітні досліди виявили неправильність застарілого погляду, що, мовляв, тонсілектомія запобігає простуді, чи іншим недугам віддихових недуг. У Рачерстері, Н. Й., недавно закінчено десятирічний дослід над 4,400 дітей, яким згідно з традиційними стандартами усім треба було б усунути мигдалки. З різних причин тільки половина цих дітей перейшла операцію. Одначе ціла група залишилась під лікарською обсервацією на протязі 10 років. Порівняння показало, що усунення мигдалків не мало впливу на поширення простуди, запалення вух, горла, сінусів, легенів, бронхіту, чи туберкульози. Навпаки, — діти, яким усунено мигдалки, показалися більше склонні до недуг віддихових органів.

Модерними ліками, напр. пеніциліною, ауреоміцином, террамецином, чи іншими антибіотиками можна запобігти чи приборкати багато дитячих недуг, включно з гострим ревматизмом (ревматична гарячка). Коли сьогодні ці ліки лікарям доступні, хірургія мигдалків — цілком зайвий „запобіжний" засіб.

КОЛИ ТРЕБА ОПЕРУВАТИ?

Буває одначе, що запальний стан мигдалків затягається, коли то вони скривають в собі хронічні гнійні огнища, або ж побільшуються так, що перешкоджають дитині ковтати, чи дихати, турбуючи вночі її нормальний сон, чи денні шкільні обов'язки. Велику ролю грає тут т. зв. „третій мигдалок", себто горляна лімфатична залоза, звана в медицині аденоїдами, що в формі шматочка цвітної капусти приміщена на задній стіні долішнього носового проводу. Її можна побачити через відкритий рот при допомозі штучного освітлення і спеціяльного, зігненого люстра, яке треба просунути поза язиком. Коли аденоїди ненормально побільшені, дитина не може дихати через ніс, має постійно відчинений рот і під час сну хропить.

У таких випадках з чисто здоровних мотивів операція не тільки оправдана, але й вказана.

ВЕЛИКА ОПЕРАЦІЯ

Більшість лікарів уважає тонсілектомію поважною операцією, не без небезпеки. Чим більше досвідчений хірург, тим більший його респект перед цією, на перший погляд здавалося б простою, не скомплікованою процедурою.

Одною з великих помилок недавньої доби „мигдальних жнив" у ЗДА було те, що цю операцію переводили поверховно й поспішно. Замість того, щоб мигдалки дбайливо „вилущувати", їх виривалося так, що залишались цілі пеньки, або менші рештки, які створювали пізніше цілком нову проблему.

Такі мигдалкові пеньки покривались часто твердими рубцями, які, не маючи змоги виконувати функції нормальних залоз, перетворювалися у сліпі пастки інфекції. Коли ця інфекція переливалася в лімфатичні й кровоносні посудини, вона спричиняла різні терпіння: втому, приспішене биття серця, болі в м'язах і різні алергічні реакції. Багато визначних спеціялістів вірять, що заражені мигдалкові пеньки являються сьогодні далеко більшою проблемою, чим самі мигдалки.

ДИТЯЧИЙ ПАРАЛІЧ

Одно питання турбує лікарський світ, а саме: чи усування мигдалків схиляє до дитячого паралічу. Спостереження, зроблені під час різних епідемій (напр. у Филаделфії й Акроні) і показали, що поліомієліт у три рази частіше виступав серед дітей, яким недавно оперовано мигдалки. Деякі лікарі розходяться в поглядах щодо цього відкриття, але всі погоджуються з одною розумною засадою: тому, що недуги віддихових доріг найбільше розповсюджені в зимових місяцях, операції мигдалків треба переводити влітку, або ж на весну, але ніколи під час епідемій дитячого паралічу (поліо). На щастя навіть найбільше потрібні тонсілектомії рідко треба переводити нагально; їх майже завжди можна відложити на пізніше.

В коротких словах новий погляд на мигдалки такий:

Усунути їх треба тільки тоді, коли вони тяжко хронічно заражені, побільшені до ступня закривання віддихових доріг, або ж коли вони являються причиною все нових приступів тонсіліту (запалення).

В інших відношеннях їх можна зараховувати до багатьох благ, якими природа обдарувала людину, й забути казки про „злочинні" залози.

Проф. д-р В. Городецький

ПРИВІТ НАШІЙ ВИСОКІЙ ШКОЛІ!

(З нагоди інавгурації Українського Технічного Інституту в Ню Йорку).

Український Технічний Інститут у Ню Йорку — це сьогодня останній етап у житті та розвитку української високої господарської школи в азилю. Першим етапом була Українська Господарська Академія в Подєбрадах, на Чехословаччині. Переживши кілька метаморфоз у своїм мандруванні по чужих країнах — у формі Українського Технічно-Господарського Інституту (УТГІ) в Подєбрадах, далі, під тою самою назвою УТГІ, в Реґенсбурзі, Баварія (в Німеччині), нині наша висока школа вступає в життя, як Український Технічний Інститут в Ню Йорку, дозволений стейтовим департаментом освіти.

Одначе, ці зовнішні назви не міняли самої суті школи й її обличчя.

Започаткувавши своє існування 32 роки тому, наш Інститут, як українська висока школа господарських наук в азилю, весь час зберігав і зберігає свій характер як щодо організаційних форм, так і щодо внутрішнього змісту своєї діяльности і структури, в образі української політехнічної високої школи. Ці її риси вже стали традиційними і ми їх бережемо й охороняємо, переносячи з країни до країни, як той священний вогонь стародавнього Олімпу.

Щож то за священний для нас вогонь, який запалював нашу ментальність і наше серце — всіх членів нашої родини — професорів, абсольвентів і студентів?

Це перш за все любов до Рідного Краю. Це жертвенність у праці, яка допомагала нам в найтяжчих обставинах переборювати, здавалося б, непереможні перешкоди. Це відданість у прагненні до знання на користь Рідного Краю. Це піклування про національну свідомість молоді. Це прагнення до як найщирішого присвячення своїх сил, знання і уміння на користь Батьківщині.

В організаційних і політичних формах це виявлялося в образі послідовного демократизму, що є таким характерним для вдачі і натури українського суспільного життя.

Ініціятори і основники української високої господарської школи тут, в Америці, вірили й вірять, що той вогонь високошкільних економічних і технічних знань в Українському Технічному Інституті, який з такими труднощами пощастило перевести і зберегти тут, на вільній землі Вашинґтона, пощастить роздмухати у велике полум'я. Вогник нашої школи часами мало-мало не згасав, часами ледве-ледве блимав і були хвилини, коли навіть декому з проводу Інституту, а тим більше серед професури й абсольвентів УТГІ, здавались безпідставними мрії та пляни про повноправну українську високу школу тут, в Америці.

Але серед цих мрійників небагато, може всього кілька осіб серед проводу УТГІ в Америці, було ентузіястами.

Вони своїм прикладом, своєю невсипущою працею і жертвенністю, енерґією, своєю незламною вірою захоплювали й інших колеґ. І їхній ентузіязм увінчався успіхом, привів, зрештою, до переможного кінця.

День інавгурації Українського Технічного Інституту в Ню Йорку — це велике свято української культури.

В цей урочистий день — ми з цілого серця бажаємо нашій оновленій Високій Школі успіху і процвітання!

Хай і надалі цей день залишається національним святом української освіти в Америці.

Ню Йорк, 20 листопада 1954.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(За совєтською пресою).

ДОКУМЕНТИ

Як подає київське радіо, з 75 оригінальних історичних Варшави до Києва передано документів, виявлених в архівах Польщі. Серед цих документів особливу історичну вартість мають вісім універсалів Богдана Хмельницького з 1648-1657 років, з яких шість зовсім невідомі історикам. Серед переданих документів є також універсал Ганни Хмельницької — дружини гетьмана.

3-ІЙ З'ЇЗД СПІЛКИ СОВЄТСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ

У Києві відбувся 3-й з'їзд спілки совєтських письменників України. Згідно з звітом мандатної комісії, на день з'їзду спілка охоплювала 358 літераторів, з них 323 члени спілки і 35 кандидатів. Національний склад делеґатів: українців — 139, росіян — 28, жидів — 10, поляків — 1, латишів — 1. У з'їзді вперше брала участь делеґація з 7 членів від організації письменників Кримської области.

СІЛЬСЬКО - ГОСПОДАРСЬКІ ВИСТАВКИ

По всіх районових центрах України відбуваються сільсько-господарські виставки, на яких демонструється „осяги" совєтського сільського господарства. Про виставку в Бродах (Західня Україна) кореспондент районової газети „Червоний Промінь" пише: „Тут я побачив, що в колгоспі ім. Леніна в цьому році уперше запроваджено післяжнивні посіви льону на два строки. В павільйоні цього колгоспу є солодкий перець, помідори, кабачки, кавуни, дині та багато інших овочевих культур, яких у нашому колгоспі досі не сіяли". — Що й казати, як би не совєти, ніколи не знали б у Бродах, як той перець і виглядає!

ПОЛЬСЬКІ НАУКОВЦІ НА УКРАЇНІ

Протягом місяця гостювала на Україні делеґація польських професорів і мистців. Вони побували в Києві, Харкові, Сталіно, Запоріжжі, Симферополі і Ялті, відвідуючи шпиталі та театри і запозичаючи „передовий досвід совєтських культурників і науковців".

ШОТЛЯНДЦІ В КИЄВІ

Серед численних делеґацій, що відвідують тепер Совєтський Союз, шукаючи можливости „опівіснування" з кремлівськими канібалами, в кінці жовтня прибула до Києва також делеґація кооператорів з Шотляндії. Вони відвідали музей Леніна, трикотажну фабрику, дитячий садок, театр ім. Шевченка, але найбільше цікавилися „осягами" совєтської кооперації.

Англійська парляментська делеґація, що приблизно в цьому ж часі прибула до Києва, відвідала, зокрема, Софійський собор, де знайомилася з його оригінальною архітектурою. Член палати громад Несс Едвард сказав: „Я переконався, що в Совєтському Союзі високо цінять пам'ять старовини". Обдурений бідолаха Несс Едвард не знає в своїй наївності, скільки найцінніших архітектурних пам'яток понищили большевики в столиці України!

НОВИЙ КІНОФІЛЬМ „ЗЕМЛЯ"

У 20-х роках під такою назвою випущений був кінофільм, який совєтська цензура, як „буржуазно-націоналістичний" відразу ж заборонила демонструвати на екранах. Тепер київська кіностудія хронологічних і мистецьких фільмів випродукувала новий кінофільм за однойменною повістю Ольги Кобилянської. Головні ролі у цьому фільмі виконують: Н. Ужвій, В. Сокирко і П. Міхневич. Як видно з рецензії на цей фільм у совєтській пресі, змонтований він за відомою большевицькою пропаґандивною рецептою.

НОВИЙ ТЕАТРАЛЬНИЙ СЕЗОН У КИЄВІ

У київському академічному українському драматичному театрі ім. Ів. Франка зимовий сезон відкрито п'єсою О. Ільченка „Петербурзька осінь". В цьому сезоні театр виставить такі нові п'єси: „Серце не прощає" — А. Софронова, „Персональна справа" — О. Штайна, „Останній вечір" — В. Собка і „Ваніна Ваніні" — Стендаля.

ВИКОНАЛИ СВІЙ ОБОВ'ЯЗОК

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою добровільну доплату до передплати „Свободи" та свою пожертву на фонд дитячого журналу „Веселка".

СПИСОК Ч. 33.

А. Петришин, Бруклин	$5	В. Борискевич, Дітройт	1
О. Дасюк, Шікаґо	5	А. Холєвка, "	1
Р. Туркевич, Дітройт	5	Д. Чубатий, "	1
В. Осадчук, Віпіні	5	С. Григорчук, "	1
А. Курдидик, Торонто	5	С. Еванович, "	1
А. Майданський, Шікаґо	3	І. Лопушанський "	1
О. Качор, Енокс	2	М. Солодкий, "	1
Д. Пацела, Балтімор	2	Н. Заблоцький "	1
Н. Крехтяк, Шікаґо	2	М. Тиро, "	1
В. Даниляшин, Шікаґо	2	К. Івасюк, Ройл Овк	1
С. Постолюк, Лейквуд	2	П. Гурський, Фила.	1
С. Вішко, Бродельбін	2	І. Станчак, Бостон	1
И. Сторинник, Бруклин	2	М. Кузевич, Фила.	1
А. Месеренко, Дітройт	2	Н. Бобенко, Дітройт	1
М. Четирко, Кемден	2	Р. Юркевич, Джолієт	1
А. Гула, Лонг Айленд Сіті	2	І. Дикун, Лондон	1
І. Цибрівський, Луївіл	2	С. Семчишин "	1
Р. Павлічко, Рачестер	2	С. Кобильник "	1
Д-р Є. Савчин, Шікаґо	2	С. Вілин, Фила.	1
Н. Дубрівний, Фила.	2		
І. Білогруд, Шікаґо	2	Разом	$ 84.00
М. Бабій, Дітройт	2	Вчаніше проголошено	7,832.86
П. Заворський, "	2		
О. Михайлюк, "	2	Разом вплинуло на фонд „Веселки".	$7,916.86
М. Борискевич, "	1		

СТУДІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ У НТШ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

Василя Панейка, д-ра Михайла Лозинського, Володимира Дорошенка та Максима Гехтера.

Після першої світової війни у виданнях НТШ зустрічаємо статистично-економічні праці проф. В. Садовського, І. Шимоновича, Ю. Павликовського.

Щойно на початку 30-их років постала нова Комісія Економіки, Соціології і Статистики при Історично-філософічній Секції НТШ під головуванням Ю. Павликовського, заст. гол. К. Коберського, секретаря В. Огоновського, пізніше І. Витановича. Належали до неї і брали активну участь в її працях ще такі дійсні і звичайні члени НТШ: Євген Храпливий, Остап Луцький, Володимир Несторович, Атанас Мілянич, Матвій Стахів, Роман Зубик, Роман Роздольський, Ігор Федів, Іларій Ольховий та ін. Видавничі труднощі Т-ва не дали змоги виявити працю цієї Комісії у виданнях НТШ. Тільки в 1935 р. видала Комісія черговий випуск „Студій з поля суспільних наук і статистики", присвячений пам'яті Ол. Русова.

Реферовані на Комісії праці її членів публікувалися звичайно в скороченому й спопуляризованому вигляді в тодішніх економічних виданнях, як от: „Кооперативна Республіка" (ред. К. Коберський), „Український Агрономічний Вістник" (ред. Є. Храпливий), „Торговля і Промисл" (ред. В. Несторович).

В самій Комісії пляновано й обговорювано матеріяли й праці до „Сільсько-Господарської Енциклопедії", яку зредагував проф. Є. Храпливий (перед війною вийшов перший зшиток), до Географії й Атласу України і сумежних країв за ред. проф. В. Кубійовича.

Економічним дослідам при НТШ присвячували в тих часах увагу також Краєзнавчо-Географічна Комісія (економічні статті в її Збірнику) й Технічна Комісія під головуванням проф. І. Фещенка-Чопівського, праці якої звичайно містилися в „Українських Технічних Вістях", органі Українського Технічного Товариства.

Книжка й часопис — найнеобхідніші речі в домі культурної родини.

ПОВІДОМЛЕННЯ

Повідомляється, що почавши від 1-го вересня 1954 організатор Д. БІЛЕЦЬКИЙ, що досі працював в Шікаґо та околиці, тепер вестиме свою організаційну працю в метрополітальній окрузі міста Ню Йорку та в поблизьких стейтах. Проситься шановних урядників поодиноких відділів дати йому помічну руку в цій його організаційній праці, так, щоб кожний відділ, що співпрацюватиме з організатором, міг виказатись якнайбільшим зростом нових членів.

ГОЛОВНА КАНЦЕЛЯРІЯ У. Н. СОЮЗУ

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

В 36-ту річницю 1-го Листопада.

Святкування річниці Першого Листопада перейшло вже так глибоко в традицію українського народу, що він всюди там, де панує свобода, не зважаючи на перешкоди і нещастя як напр. в одному місті, в одному дні і тому самому часі два свята, спішить громадно на академію, щоби віддати честь полеглим героям, звеличати подвиг того великого дня в нашій найновішій історії та набрати нових сил, потрібних в праці для Батьківщини.

Дітройт не лишився і в цьому році по заді і влаштував знову два Листопадові Свята не на одній вулиці, але того самого дня і часу. Так, на жаль, поволі переходить в традицію подвійне святкування великих річниць в Дітройті. На жаль, рука брата, витягнена до згоди і одного Листопада, зависла в повітрі. Цікаво, чи знав про це і що думав молодий, симпатичний кореспондент Дітройтського „Ньюз", п. Джеймс Андерсон, що помістив в одній дописі вістку про оба свята.

Федерація Американських Українців стейту Мішиґен влаштувала спільно з організаціями, які до неї належать, свято дня 7-го листопада в залі Укр.-Амер. Осередку. Заля на Карпентер рідко коли бачила так багато людей, як тої неділі. На сцені багато квітів, по середині Тризуб, а над ними катедра св. Юра. Це праця пань І. Козаченко і Н. Королишин. Гарно прибрана сцена робить святочний настрій. Програма, як і повинно буди, коротка, але змістовна. Американський гимн, декламація О. Лисківської при супроводі бандури вірша Р. Купчинського „Перший Листопад", святочна промова, яку виголосив М. Важанський, голова Літ.-Мистецького Клюбу в Дітройті, знаний з його добре опрацьовитих і в гарній формі подаваних промов. „Не будь Першого Листопада у Львові і в цілій землі короля Данила, не могло б бути такої імпозантної дати, якій немає рівної в українській історії — 22-го Січня 1919 року" зачав бесідник свою дуже змістовну промову. П. Н. Носенко була нагороджена оплесками за пісні: „Подайте вістоньку" — С. Людкевича, „Синя чічка" — М. Гайворонського і „Приплинь, приплинь" — нар. пісня. „В день 1-го Листопада" — С. Черкасенка продеклямувала з чуттям і голосово дуже добре О. Лисківська, а знаний барітон І. Коссіковський виступив з двома піснями: „Ой чого ти дубе" і „Ой ти вербо, вербо". Ансамбль Капелі Бандуристів, гарячо оплескуваний, відспівав дві стрілецькі пісні: „Чуєш брате мій" і „Ой у лузі червона калина", дальше: „Пісню про Кармелюка" і „Запорожський марш" а на додаток: „Ой на горі, там женці жнуть".

Фортепіяновий супровід був в руках п. М. Віканської. Провід свята належав до голови Федерації, В. Довгания і культ.-осв. референта п. Т. Дем'яненка. Збірка на інвалідів в Европі дала кругло $400.

Коли ми при святах і при святочних програмах, треба би порушити одну справу. Ми робимо два свята, але чи ми маємо чим зробити одну святочну програму, але таку, як на Дітройт пристало? Гей, гей, де ті часи, коли наша стара заробітчанська іміграція мала таку славу, як хор „Думка" під управою п. Атаманця. „Думка" не тільки виступала на українських святах (їх колись було менше), але як високо мистецька одиниця робила добру пропаґанду нашій пісні на великих музичних фестивалях американського маштабу. А нині? Ми латаємо діри славною Капелею Бандуристів. А чи то так повинно бути? Капеля повинна бути нашим великим святом, як другим великим святом повинен бути великий репрезентативний хор. Маємо нині кілька хорів, не враховуючи церковних. Один з них вже старіється, другий перед своїм першим виступом (бажаємо багато успіху), третій молодечий не має можности розвиватись, жіночий милий, але слабий і т. д. А що було б, якби всі співаки стали під одною батутою? А ми кажемо, що дві великі організації не мають що робити в Дітройті і бажаємо смерти одної.

Кілька літ тому діяла ще „Думка", ми мали Оперовий Ансамбль, Дітройт мав визначних диригентів, різного роду солістів. А нині? А друге питання, чи ми вже так далеко зайшли, що нашу прекрасну пісню запрягаємо до поломаного і брудного партійного воза?

Іван Білоус.

Ню Йорк, Н. Й.

Концерт наших наймениших.

У рямках акції за збереження душі української дитини, заходами культурно-освіт. реферату Комітету Об'єднаних Американсько - Українських Організацій міста Ню Йорку відбувся в неділю, дня 14-го листопада ц. р., в залі Вашинґтон Ірвінґ Гай Скул концерт наших наймениших, з участю учениць і учнів Вечірніх Курсів Українознавства, Українського Музичного Інституту та Балетної Школи примабалерини Валентини Переяславець.

Вечір почався американським і українським гимнами, які виконав на фортепіяні Альберт Кіпа. Після відкриття вечора Мотрею Воєвідка, Андрій Шуль, учень Музичного Інституту, продеклямував вірш Р. Завадовича „Історія рідного краю". Зчерги Марта Чапельська (УМІ) відіграла на фортепіяні дві композиції І. Соневицького „А вже весна" й „Ягілочка" та Геллера „Тарантеля". Першу частину вечора закінчив „Білий Вальс" у виконанні учениць старшої групи Балетної Школи В. Переяславець, у складі: І. Олійник, Х. Бартко, В. Монтейна, М. Копач, З. Лебідь, Т. Лютик, М. Малиновська, Т. Скоробогата, М. Воєвідка.

Друга частина почалася скрипковим квартетом Г-дур І. Недільського у виконанні учнів УМІ Юрія Шугана, Бориса Кекіша, Іринея Коваля й Катерини Шандала. Вірш „Кого я люблю" продеклямувала Оксана Макаревич, а Любомир Крушельницький відіграв на фортепіяні „Лірницьку пісню" В. Барвінського та „Тему з варіяціями" В. Верковича. Український Народній Танок у виконанні молодшої групи Балетної Школи В. Переяславець (склад: І. Копачинська, Х. Стасюк, Х. Варагура, Л. Яковенко, М. Вілецькі, Ю. Чубак, І. Левінська, А. Стефанишин, М. Гузар, І. Сочинська, Я. Сочинський, Х. Варайська, Н. Марчук, Е. Христофолюсі, М. Сушків) закінчив цей симпатичний вечір нюйоркської дітвори. Нажаль, мало людей його побачили, бо публіка не дописала, хоч дохід був призначений на дитячу бібліотеку. Видно громадянство уважає, що бібліотека дітям непотрібна і що така ціль — зайвий видаток.

В. Б.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Степан Вусатий

СІТІЗЕНСЬКІ БЛАГОДАТІ

Що ви не скажіть, що не говоріть, а сітізеном бути — кругом хороше діло! Хороше, а ще більше — корисне. Бо, ставши сітізеном, ви голубчики, політичні еміґранти, великі патріоти, амбасадори, користаєте потрійно, тривимірно, як каже найбільший наш еміґраційний військовик і стратеґ, Ярослав Курдидик — тридимензійно!..

Ви, он, візьміть психологічний бік сітізенства:

Чим ви досі були?

Авслендерами, статенльозами, політичними еміґрантами, ділістами, переміщеними особами, скитальцями, скитальниками... Словом, маленьким ніщо були ви досі, великою нулею...

Ні пошани не було вам від людей, ні поваги, ні достоїнства ніякого...

Хто хотів — зневажив, хто хотів — обидив...

Отак було там.

Приїхали сюди — те саме.

Ніби не зневажать, не обижають, не лають, — але й тут вас за ніщо мають.

Підете між людей:

— Звідки? — питають.

— З Юроп...

— А зі старого краю?

— Так...

— Давно приїхали?

— Два роки тому...

— Сітізен?

— Ще ні...

І вже вас в кут саджають, вже на вас уваґи не звердають, вже вас мовчанкою збувають, до Головної Управи не вибирають.

А між собою шепчуть:

— Старокрайовий...

— Ґрінор...

— Рефюджі...

Цілком інше діло, як ви сітізеном стали!

Тоді ви, мов наново на світ народились, мов би іншою людиною стали. О-го!, тоді ви зразу з ніщо в чорт-зна-що перемінились! Тоді ви вже й самі добре не знаєте, що ви за така птиця...

Бо ви сітізеном стали!

І то сітізеном не якоїсь там розгейдауханої Росії, розмоцарствованої Польщі, розциганеної Румунії й Мадярщини, чи розшвейкованої Чехословаччини, а — наймогутнішої світової потуги!!!

Он, працює зі мною впоряд один наш, ґрінорчик, тобто Антон йому на ім'я, американці Тоні його кличуть. Душа був, не людина! Поговорили з ним кожного дня, порадились, Неньку-Україну згадали- спом'янули... Мов рідні брати жили...

Аж оце, минулого тижня, покликали його сітізенські папері вибірати.

І що ви гадаєте: вернувся, і мов не той став! Ні добрий день ранком вже не скаже, ні словом при обіді не обізветься.

— Антоне, — питаю його вчора, — що це з тобою сталося? Не впізнаєш мене, чи що?

Глянув на мене зневажливо:

— Тепер я вже тобі більше не Антон, а містер Тоні!.. І так мене величай, а то гніватимусь... Я — сітізеном став...

Або, он, за роботою шукаєте.

Приходите до ґавернементської шапи, а там:

— Сітізен?

— Ще ні...

— Со-р-р-і!.. Немає для вас роботи. Прийдете, як сітізеном станете...

Придусюєте свою політично-еміґраційну амбіцію, і шкандибаєте, коли ви тільки звичайний політичний еміґрант, до контрактора працювати, а як ви д-р, проф., мґр., інж., — клінувати... Правда, й там не погано заробляєте, зелененькі в банок носите, чекові книжки чорненькими числами наповняєте, кари й гавзи купуєте, але діло не в тому: гідність ваша, гідність політичного еміґранта нарушена, он що! Бояться вас, значить, не довіряють вам...

А це, і єсть, найпоганіше.

Коли ж ви сітізеном стали, о, тоді всі двері перед вами на шир-розтвір вікриті: всюди вас приймають, всюди вас наймають, всюди вам раді.

Захотів ґавернементської роботи — маєш;

Забаг у сівік-сервіс поступити — йдеш;

Захотів в радіо у Вашинґтоні говорити — приймають, ще й сім тисяч у рік платять...

Можете навіть і до Оук-сіті йти, автові й водневі бомби робити.

А вже з патріотичного боку взявши, то сітізенство — це просто благодать, над благодатями!

Самі добре знаєте, як вам досі жилося, бувши політичним еміґрантом. Не мені хіба вас учити, й не вам нагадувати треба.

Все збірки, все колекти, засідання, збори, з'їзди, маніфестації, та всякі інші безчисленні еміґраційні трамтадрації...

Все давай, протестуй, маніфестуй...

Так вже це надоїло, так наосточортіло, так наостобісіло, що хоч бери, та до пузатого Маленкова повертай!..

А, ставши сітізеном — зразу всього цього не стане. Зникне, мов роса на сонці!

Як це станеться — питаєте?

Послухайте:

Ось, прийдуть до вас з УН-Фонду, Нац.-Даток збирати. Прийдуть, посідають і почнуть патріотичну мову жарити. Про Воюючу Україну, про Рідний Край, про обов'язки політичних еміґрантів... Ви сидите й слухаєте собі преспокійно, мов це вас зовсім не обходить. Коли ж діло дійде до грошей — ви тиць їм сітізенські папері під ніс, і:

— Люди добрі, та ви мабуть помилились, не туди трапили... Я ж не українець більше, я американець, я сітізеном став... Ґавериментський податок я вже заплатив, а за тим вашим українським датком, то йдіть собі до ґрінорів, хай вони платять...

Пришле ЗУАДК на писанку для залишенців збирати, а ви:

— Я сітізеном став і ніяких писанок не визнаю... Тепер для мене важні істереґґе, а не якісь ваші старокраєві замазані курячі яйця... А за тих дармоїдів в Юроп, нічого не даю, їм і так наш ґаверимент багато посилає, а ми мусимо високі податко-текси платити.

Збиратимуть на парафіяльну, чи на рідну школу, або на курси українознавства, а ви їм:

— Мені не треба школи... Для моїх дітей ґаверимент школу збудував... І тої вашої ґрінорської мови, що там їх навчатимете, теж непотрібно... Бо й пощо, тай навіщо?.. Щоб ще й дітей наших ґрінорами звали, як мене з вами?

Кликатимуть на маніфестацію до Менгеттенсентеру:

— Но, сер... Я сітізен, і не морочте мені голови з вашою еміґраційною політикою... Тепер я тільки на Пуласкі-дей ходжу, а більш нікуди...

Запрошуватимуть на Академію:

— Я сітізен...

На збори:

— Я сітізен...

На засідання:

— Я сітізен...

І так за кожним разом: як тільки прийдуть до вас еміґраційні політики, а ви їм:

— Я сітізен...

Попоходять, попоходять, а там перестануть...

І матимете чистий спокій. Відпічнете. І грошей на колекти, на збірки більш не видаватимете.

Сидітимете собі спокійненько у ваших гавзах і вацоватимете телевіжен. А з великої радости, що позбулися патріотичних клопотів, можете й пісоньку Карася заспівати.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим і співвласниками 16-мільйонового майна УНСоюзу.

ТАРЗАН, ч. 3370. Хапається за пастку

„Якби я тільки міг зловити цю людину джунглів, — думав хитрий Гаррігeн, — моя доля була б вирішена".

„Оригінальна дика людина з Африки . . ., — злорадів він, — яку атракцію вона робила б в цирку. Я був би багатий!"

Невдаха Гаррігeн елегантно запропонував кокосовий горіх мавполюдині. Тарзан, без слова, розкусив овоч!